

Asia: VN/9952/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot muutosehdotuksista

Lainsäädäntömuutoksen lähtökohta ja tavoite on hyvä sekä kansalaisten ja helposti saavutettavien palveluiden, että ympäristön kannalta. Esitetyt toimenpiteet olisivat olleet hyödyllisempiä jo siinä vaiheessa, kun suomi.fi viestit -palvelu otettiin käyttöön, sillä tällä välin myös sähköisen asioinnin sekä yksityinen, että julkinen palveluinfrastruktuuri ovat kehittyneet eteenpäin ja ovat monilta osin muokanneet toimintaympäristöä monimuotoisemmaksi ja siten haastavammaksi toteuttaa laajoja uudistuksia.

Kansalaisten käyttövelvoite ja digituen tarpeen kasvu

Keskeisin muutos hallituksen esityksessä on kansalaisten käyttövelvoite, mikä perustuu kansalaisten käyttämiin sähköisiin tunnistautumisiin. Ennakoitavissa on yli 2 miljoonaan uuden käyttövelvollisen lisääminen sähköisen asioinnin piiriin yhdellä kertaa. Vaikka tästä joukosta iso osa ei ottaisi sähköistä asiointia käyttöön ja kieltäisi sähköisten viranomaisviestien vastaanottamisen, on määrä niin suuri, että on ennakoitavissa merkittävää kansalaisten neuvonnan ja digituen tarvetta muutoksen yhteydessä.

Tässä yhteydessä on varmistettava, että asiakasneuvojilla ja viranomaisilla on myös pai-kallistasolla ennakkoon hyvät tiedot ja taidot ohjeistaa kansalaisia muutoksessa, jotta neuvonta on yhdenmukaista, kansalaisia rohkaisevaa ja yhdenvertaista. Tämä edellyttää paitsi kansallisesti koordinoitua ja viestittyä ohjeistusta, myös valmiuksia antaa henkilökohtaisesta neuvontaa asiointitilanteissa esimerkiksi kuntien palveluissa.

Tässä yhteydessä on mainittava, että samaan aikaan, vuoden 2026 alusta on ehdotettu myös kansalaisneuvonnan lakkauttamista Digi- ja väestötietoviraston säästötavoitteiden kattamiseksi. Kansalaisneuvonta on laajasti tunnettu puhelinpalvelu kaikkeen viranomaisasiointiin liittyen. Jatkovalmistelussa on oleellista arvioida millainen yhteisvaikutus kansalaisneuvonnan lakkauttamisella ja käyttövelvoitteen käyttöönotolla on, kun lainsäädäntömuutos tulee voimaan. Kuntaliitto ehdottaa, että kansalaisneuvonnan lakkauttamista myöhennetään esimerkiksi vuodella, jotta sähköisen asioinnin siirtymän alkuvaiheessa kansalaisilla olisi riittävästi tukea saatavilla.

Myös muut valtionhallinnon säästötoimet, kuten palvelupisteiden sulkeminen ja aukioloaikojen supistaminen, sekä kansalaisjärjestöihin kohdistuneet säästöpainet ovat lisänneet digituen tarvetta paikallisiin asiointipalveluihin kunnissa.

Lisäksi olisi varmistettava valtionavustuksen muodossa digitukeen suunnattua rahoitusta paikallistason toimijoille, kuten kunnille, järjestöille ja hyvinvointialueille sekä varmistettava, että DVV:llä on kyvykkyyttä tuottaa kansallisesti yhteisiä ohjeita ja materiaaleja pai-kallistoimijoiden tueksi. Rahoituksen tulee ohjata toimijoita myös yhteistyöhön.

Kuntaerityiset haasteet suomi.fi -viestien käyttöön liittyen

Toisin kuin useilla muilla viranomaisilla, joilla on usein hyvin rajallinen määrä asiointipalveluita tai yksi keskitetty asiointikanava, kunnalla on monialatoimijana lukuisia eri hallin-onaloja ja verrattain harvoin keskitettyjä asiointikanavia ("OmaKunta"). Yhden kuntaorganisaation (tiedonhallintayksikön) sisällä voi toimia useita viranomaisia. Vaikka kunnan koko asiointivolyymi olisi suuri, isonkin kaupungin asiointivolyymi jakaantuu useiksi pienemmiksi asiakasvirroiksi ja kanaviksi ja myös kaikkein suurimmissa kaupungeissa voi olla pienivolyymisia viranomaisprosesseja ja päätöksiä, joita toteutetaan jopa kymmenissä eri järjestelmissä. Kunnan näkökulmasta suomi.fi -viestien käyttöönotto voi olla järkevää ja myös taloudellisesti perusteltua suurivolyymisimmissä palveluissa, joihin suomi.fi -viestit on helposti integroitavissa, mutta toisaalta ei mielekästä sellaisissa toiminnoissa, joissa viranomaispäätösten tai viestien määrä on vähäinen tai integrointi hankalaa ja/tai kallista.

Suurivolyymiset prosessit eivät myöskään ole välttämättä kaikissa kunnissa samoja, mikä voisi helpottaa kuntien yhteisten ratkaisujen hakemista. Esimerkiksi lapsirikkaassa kunnassa voi syntyä paljon varhaiskasvatukseen tai opetustoimeen liittyviä viranomaisviestejä, mutta vastaavankokoisessa, mutta ikärakenteeltaan vanhemmassa kunnassa vastaa-vien viestien määrä voi olla vähäinen. Kunnalle voi olla mielekästä integroida suomi.fi -viestit esimerkiksi osaksi varhaiskasvatuksen toiminnanohjausjärjestelmää, jolloin saman järjestelmän kautta voi hoitaa sekä arkisen asioinnin viestit, että viranomaisasiointiin liittyvät viestit. Tämä ei kuitenkaan ratkaise kaikkea viranomaisasioinnin tarvetta.

Kuntaliiton digikartoitukseen 2024 on viitattu esityksen perusteluissa. Niiden osalta on mainittava, että vaikka mahdollista hyöty- ja säästöpotentiaalia voidaan jossain määrin arvioida, niin laskelmissa olisi huomioitava myös kuntien monimuotoisempi ohjelmisto- ja palveluarkkitehtuuri, mikä aiheuttaa kunnille myös useampia integrointitarpeita ja siten enemmän kustannuksia. Kustannukset eivät jää kertaluonteisiksi, koska päivitykset aiheuttavat kustannuksia koko käytön elinkaaren ajan. On myös muistettava, että suurin osa kuntien ja kuntalaisten asiointiviesteistä on muuta asiointia, kuin viranomaisviestintää. Esimerkiksi arkiset kodin ja koulun tai varhaiskasvatusyksikön väliset viestit eivät ole tässä esityksessä tarkoitettuja viranomaisviestejä. Näitä asiointi- ja vuorovaikutusratkaisuja kunnan on joka tapauksessa tarpeen ylläpitää jatkossakin.

Suomi.fi -viestien integroiminen lukuisin järjestelmiin on työlästä ja kallista

Kunnat tekevät paljon päätöksiä, jotka kirjataan asianhallintajärjestelmään, joten yksi vaihtoehto on integroida suomi.fi -viestit asianhallintajärjestelmään. Tämän osalta on tunnistettu pari keskeistä haastetta. Ensimmäinen liittyy siihen, että näitä järjestelmiä ei ole rakennettu asiointiohjelmistoiksi vaan asiakirjojen käsittelyä varten ja ne tukevat huonosti asiointiin liittyviä toiminnallisuuksia. Asianhallintajärjestelmien toimittajat ovat myös olleet verrattain haluttomia integroimaan suomi.fi -viestejä ohjelmistoihinsa ja usein nämä muutokset tehdään kunta kerrallaan erillisprojekteina, mikä myös maksatetaan kunnilla moneen kertaan, jokainen projekti erikseen. Varsinaiseen ohjelmistotuotteeseen ei ole toiminnallisuuksina tuotu tätä ominaisuutta, mikä helpottaisi kuntien käyttöönottoa huomattavasti. Kuntien käyttöönottoa helpottaisi merkittävästi, mikäli suomi.fi -viestit lisättäisiin ohjelmistotuotteeseen ominaisuudeksi, jonka saisi käyttöön esimerkiksi ohjelmistopäivityksen yhteydessä tai lisenssimuutoksen myötä ilman erillistä hankintaa. Tämä sama menettelytapa koskee toki kaikkia kuntien käyttämiä ohjelmistoja, joihin voi liittyä viranomaisviestien lähettämistä. Kunnilta toisin sanoen rahastetaan muutoksista yksitellen, sen sijaan että yritys muuttaisi ohjelmistoaan kerran ja toisi muutoksen tarjolle ohjelmistopäivityksenä kaikille käyttäjilleen.

Tämän osalta myös VM:n ja DVV:n tulee aktiivisesti tukea muutosta ohjelmistotoimittajien suuntaan. Muutos on hidas ja kallis, jos sitä tehdään vain kuntien hankintojen kautta vähitellen ohjelmistojen sopimuskausien päättyessä. Nykyisellä toimintamallilla kunnat tarvitsevat käyttöönsä myös valmiita juridisesti ja teknisesti oikein muotoiltuja hankintalausekkeita hankintatilanteita varten. Tämä menettelytapa on kuitenkin pidemmän päälle huono, hidas ja yhteiskunnalle kallis ja se lisää kustannuspainetta veronmaksajille erityisesti kuntapalveluissa. Lisäksi on huolehdittava siitä, että DVV ei ala jatkossa veloittamaan Suomi.fi -palveluvelvoitteista kuntia esimerkiksi viraston rahoitusvajeen paikkaamiseksi.

Kunnista ei myöskään nykyisellään lähde niin merkittävästi paperipostia, kuin hallituksen esityksen taustamateriaali antaa ymmärtää. Kunnissa hyödynnetään erilaisia sähköisen asioinnin kanavia ja lisäksi turvasähköposteja hyödynnetään arkaluonteisempien aineistojen lähettämiseen. Sähköistä asiointia on jo siis kunnissa jo lähtötilanteessa merkittävästi, eikä tältä osin säästötavoitteet tai ympäristötavoitteet ole kuntien osalta niin suuria, kuin ehkä lähtöaineistoissa arvioiduilla valtion toimijoilla. Tosin yksittäisten kuntien erot voivat tältä osin vaihdella paljon.

Henkilöturvatus yksilöivänä tunnuksena ei ole käytössä kaikissa kuntapalveluissa - sen käyttöä on minimoitu tietosuojaan vuoksi

Suomi.fi -viestien asiakkaan yksilöivä tunnus on henkilöturvatus. Asianhallintajärjestelmät eivät lähtökohtaisesti tunnista henkilöturvatus, eikä henkilötiedon käsittely ole kovin sujuvaa näissä järjestelmissä. Kunnissa tehdään myös päätöksiä, joissa ei tarvita henkilöturvatus päätöksen tekemiseksi. EU:n tietosuoja-asetuksen voimaantultua kunnissa on pyritty vähentämään tarpeetonta henkilötiedon käsittelyä ja monista prosesseista henkilöturvatus kysyminen on poistettu prosessin kannalta tarpeettomana tietona. Nyt kunnassa täytyy uudestaan arvioida, onko hallintoasian tiedoksisaanti riittävä peruste kysyä henkilöturvatus. Lisäksi menettely aiheuttaa hallinnollista työtä ja kustannuksia.

Lisäksi on huomioitava, että kunnissa on myös asukkaita, joilla ei ole henkilöturvattunusta. Heitä koskevat asiakirjat tulee voida jatkossakin lähettää muita kanavia pitkin, eikä kunta voi näin ollen luopua täysin muista viestintäkanavista myöskään viranomaisasiointinnissa.

Suomi.fi -viestit ei tue suurikokoisia viestejä, joita tarvitaan kunta-asioinnissa - kartat, kuvat, piirustukset

Kunnassa on tarve käyttää suomi.fi -viestejä myös isojen aineistojen, kuvien, karttojen ja piirustusten lähettämiseen esimerkiksi maankäytön, ympäristöpalveluiden ja rakennusvalvonnan tehtäviin liittyen. Tällä hetkellä suomi.fi -viestien palvelu ei tue suurten tiedostokokojen lähettämistä. Tästä puutteesta on annettu palautetta DVV:lle ja muutos on ehdoton edellytys, mikäli kuntien toivotaan käyttävän suomi.fi -viestejä laajasti myös tällä toimialalla. Suomi.fi -viestien palveluun tulee saada riittävät tekniset ominaisuudet, jotta voidaan luotettavasti lähettää myös suurikokoisia tiedostoja, kuvia, karttoja ja piirustuksia asiakkaille sähköisesti. Kuntia on syytä ottaa mukaan tähän kehittämiseen, jotta ratkaisu vastaa niiden tarpeisiin.

Suomi.fi -viestien kattava käyttöönotto edellyttää usein pienimmissäkin kunnissa palvelun integroimista useampaan eri järjestelmään, eikä täydellistä kattavuutta tästä huolimatta välttämättä saavuteta. Lainsäädäntö mahdollistaa poikkeusluvan hakemista sellaisista palveluista, joihin ei voida palvelua ottaa käyttöön. Tähän voi liittyä hetkellisiä haasteita, mutta on olemassa myös pysyväisluonteisia esteitä käyttöönotolle.

Kuntaliitto ehdottaa, että jatkovalmistelussa tukipalveluin 7 §:n säännöskohtaisia perusteluista tukipalveluiden poikkeamisesta tarkennettaisiin. Lain voimaantullessa on odotettavissa useita kuntien toimialoja, joissa velvoitteeseen vastaaminen ei eri syistä ole mahdollista. Perusteisiin tulisi lisätä mm. hallintopäätösten määrän vähäisyys tietyissä asiaryhmissä tai oikeusturvan takaamiseen liittyvät haasteet. Sääntelyä tulisi pyrkiä tulkitsemaan siten, että se toteuttaa kansalaisten oikeusturvaa kaikissa tilanteissa. Suppea tulkintaa poikkeamisen perusteluissa tulee aiheuttamaan riskin, että kansalaisten oikeusturva vaarantuu.

Kansalaisten toiminta

Kansalaisnäkökulmasta suomi.fi -viestien käyttö johdonmukaisesti eri viranomaisissa lisää myös kansalaisten kysyntää sähköistä viranomaisasiointia kohtaan. Suomi.fi -viestit mahdollistavat asiointin myös kansalaisen aloitteesta, jolloin riskiksi on tunnistettu se, että kansalainen saattaa lähettää erehdyksessä postia väärälle viranomaiselle. Tämän riskin vuoksi on tärkeää, että muutoksen yhteydessä kaikkia viranomaisia muistutetaan myös oikeasta toimintamallista sen osalta, miten tulee toimia, jos se vastaanottaa kansalaiselta väärään osoitteeseen toimitettuja viestejä tai liitteitä. Toimintamalli on tärkeä, koska asiointiin voi liittyä asiakkaan oikeusturvaan liittyviä asioita, määräaikoja ja tietosuoja- ja näkökulmasta myös hyvin luottamuksellisia tietoja. Viranomaisia tulee myös ohjeistaa tietojen poistamisesta ja tietoturvalisistä käsittelytavasta.

Lisäksi tulisi huomioida ja viranomaisia ohjeistaa yhteisistä toimintamalleista suomi.fi -viestien osalta silloin, kun henkilö kuolee, eikä esimerkiksi perikunnalla ole välttämättä mitään mahdollisuutta nähdä, mitä viranomaisprosesseja henkilöllä on meneillään, joilla voi olla merkitystä myös

kuolinpesälle. Tämä sähköisen asioinnin laaja muutos tulisi huomioida myös kehittämistyössä, joka liittyy hallitusohjelmaa toteuttavassa Edesmenneen omaisen asioiden vaivaton hoito -hankkeessa.

Suomi.fi viestit työllisyyspalveluissa

Työllisyyspalvelut siirtyivät kuntien ja kuntien muodostamien työllisyysalueiden vastuulle vuoden 2025 alusta alkaen. Reformin yhteydessä kunnilla säilyi käyttövelvoite tiettyihin KEHA-keskuksen ylläpitämiin järjestelmiin ja myös työllisyyden viranomaispäätösten postitus tapahtuu KEHA:n keskitetyn järjestelmän kautta. Kunnat maksavat kuitenkin laskun näistä postituspalveluista ja myös tarvittaessa paperipostitusten kustannuksista. Työllisyyspalveluissa toiminta siis jatkuu kuten on toimittu vuoden 2025 alusta alkaen. Työllisyyspalveluiden osalta on kuitenkin kuntien etu, mitä useampi työllisyyspalveluiden asiakas käyttää suomi.fi -viestejä, koska sähköisen asioinnin hinta verrattuna tulostus, kuoritus ja jakelupalveluun, on edullisempaa. Kunnissa siis kannattaa kiinnittää huomioida, että erityisesti työllisyyspalveluiden asiakaspalvelussa osataan neuvoa ja tukea asiakkaiden siirtymistä sähköisen asioinnin piiriin. Työllisyyspalveluissa on muutoinkin huomioitava erityisesti ne asiakkaat, jotka tarvitsevat digitukea asiointissaan.

Yksityiset viestinvälityspalvelut

Digi ensin -hankkeen puitteissa selvitetään yksityisten viestinvälityspalveluiden käyttömahdollisuuksia. Lainsäädännöllisesti olisi hyvä saada selkeät toimintatavat, mikä on julkisen ja yksityisten palveluiden toiminnan rajat ja velvoitteet. Yksityisten toimijoiden voi olla mahdollista kehittää palveluitaan käyttäjälähtöisemmiksi julkista toimijaa nopeammin. Käytettävämmät palvelut voivat houkutella laajempaa käyttäjäkuntaa, kun saman asioinnin kautta asiakas voi saada yhteen palvelukanavaan kaiken tärkeäksi kokemansa sähköisen postin myös yksityisiltä toimijoilta. Kunnan näkökulmasta nopea ja helppo käyttöönotto sekä asiakkaalle, että palvelua hyödyntävälle viranomaiselle voivat olla tärkeitä kriteereitä yksityisen palvelutoimijan hyödyntämiseksi. Yksityisten toimijoiden käyttömahdollisuus siis sekä voi lisätä käyttäjien määrää, että tuoda viranomaisille monipuolisemmat mahdollisuudet käyttöönottoon.

Huomiot tiedoksiantoa koskevista ehdotuksista (18-19 b §:t)

18 § Todisteellinen sähköinen tiedoksianto:

Ehdotetun 2 momentin perusteella viranomaiselle jäisi harkintavaltaa käytettävän sähköisen tiedoksiantotavan valinnassa. Sähköinen tiedoksianto voitaisiin 2 momentin 1 kohdan mukaan lähettää viestinvälityspalveluun eli Suomi.fi-viestit-palveluun, josta lähetettäisiin 19 a §:n mukaan ilmoitus tiedoksiannon vastaanottajan ilmoittamaan sähköiseen osoitteeseen. Momentin 2 kohdan mukaan viranomainen voi lähettää sähköisen tiedoksiannon viranomaisen asiointipalveluun.

Momentin 3 kohdan mukaan todisteellinen sähköinen tiedoksianto voitaisiin lähettää myös muuhun sähköiseen osoitteeseen, jonka tiedoksiannon vastaanottaja on ilmoittanut yhteystiedokseen. Säännös vastaisi käytännössä voimassa olevan lain edellytystä asianosaisen suostumuksesta, sillä sähköisen osoitteen tulisi olla henkilön viranomaiselle ilmoittama.

Käytännössä viranomaiselle jäisi harkintavaltaa, joka on varmasti tarkoituksenmukaista. Perusteluissa tulisi kuitenkin avata tämän poikkeussäännöksen suhdetta tukipalvelulain käyttöveloitteeseen, jotta systematiikka tulisi selkeäksi lain soveltajille.

19 § Tavallinen sähköinen tiedoksianto:

Kuntaliitto kannattaa pykälän 2 momentin lisäystä, että saantitodistusta voidaan käyttää myös, jos se on muusta syystä tarpeen asianosaisen oikeuksien turvaamiseksi. Muutos yhdenmukaistaisi sääntelyä hallintolain kanssa sekä parantaisi tapauskohtaisesti kansalaisten oikeusturvaa, kun viranomaisilla on sääntelyssä riittävästi harkintavaraa hyödyntää erilaisia tiedoksiantotapoja.

19 a § Ilmoitus tiedoksiannosta viestinvälityspalvelussa:

Ehdotamme pohdittavaksi, että pykälät 19 a ja 19 b yhdistettäisiin. Asiassa säädetään samasta asiasta, vaikka tiedoksianto tapahtuu joko viestinvälityspalvelussa tai viranomaisen asiointipalvelussa.

Lain 18 §:n 2 momentin ja ehdotetun 19 b §:n 2 momentin sääntelystä seuraa, että viranomainen voi antaa asiakirjan tiedoksi asiointipalvelussa ilman tiedoksiannon vastaanottajan erillistä suostumusta. Kuntaliitto ehdottaa, että säännösten soveltamisen vuoksi 18 §:n 2 momenttiin ja 19 b §:n 2 momenttiin lisättäisiin kirjaus siitä, että asiointipalvelu koskee kaikkia käytössä olevia viranomaisen asiointipalveluita, ei vain suomi.fi -asiointipalvelua, koska tiedoksianto voidaan tehdä lain 18.2 §:n 3 kohdan mukaisesti myös muuhun kuin 18.2 §:n 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun sähköiseen osoitteeseen, jonka tiedoksiannon vastaanottaja on ilmoittanut yhteystiedokseen.

Herätteet eli ilmoitukset tiedoksiannosta

Suomi.fi -viestien lähettäminen mahdollistaa herätteen lähettämisen asiakkaan määrittelemään sähköpostiin, mikä on hyvä asia. Lisäksi olisi hyvä pohtia, voisiko herätteen määritellä halutessaan myös esimerkiksi tekstiviestillä haluttuun puhelinnumeroon. Kaikki asiakkaat eivät aktiivisesti käytä sähköpostia, mutta matkapuhelimia on laajasti käytössä. Tätä mahdollisuutta tulisi arvioida huolellisesti.

Nykyinen suomi.fi -viesteihin lähetettyjen viestien säilytysajan pidentäminen kahdesta vuodesta viiteen vuoteen on hyvä asia. Lisäksi olisi hyödyllistä ottaa käyttöön käyttäjille muutamaan kertaan lähetettävät muistutukset esim. puoli vuotta ja kuukausi ennen asiakirjojen vanhenemista, että tiedot tulevat pian häviämään palvelusta. Lisäksi tässä kohtaa voisi olla hyvä muistuttaa, että viranomaisilla on omat säilytysaikaveloitteensa omissa arkistoissaan, joista myös asiakkaat voivat tarvittaessa pyytää asiointiinsa liittyviä asiakirjoja.

Huomiot sähköisen asiakirjan saapumista määräajassa koskevasta ehdotuksesta (11 §)

Kuntaliitto kannattaa ehdotusta, että lain 11 §:n sääntelyä sovellettaisiin jatkossa kaikkia viranomaiselle toimitettuja sähköisiä asiakirjoja. Tämä selkeyttäisi sähköisten asiakirjojen saapumisen määräaikasääntelyä nykyisestä.

Käytännössä sähköisesti toimitettuun valituskirjelmään sovellettaisiin hieman eri määräaika kuin fyysisesti tai postitse toimitettuun valituskirjelmään. Kuntaliitto tarjoaa runsaasti lakineuvontaa hallintomenettelyyn liittyen. Tämän kokemuksen perusteella ennakoimme, että hallintolain, sähköisen asiointilain ja määräaikalain soveltaminen tulee ainakin alkuvaiheessa aiheuttamaan viranomaisissa epäselvyyttä. Muutoksesta ja sääntelykokonaisuudesta on perusteltua ohjeistaa.

Muut huomiot

-

Huomiot soveltamisalan muuttamista koskevasta ehdotuksesta esitutkinnan ja poliisitutkinnan osalta

-

Huomiot oikeudenkäymiskaaren (erit. OK 11:3) ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain prosessiosoite- ja tiedoksiantosääntelyä koskevista ehdotuksista

Säännöskohtaisiin perusteluihin olisi selkeyden vuoksi perusteltua lisätä, että oikeudenkäyntikaaren 11 luvun 3 §:n 1 kohtaa ei sovelleta oikeushenkilöihin, vaan kyse on tiedoksiannosta luonnollisille henkilöille.

Muut huomiot koskien oikeudenkäymiskaarta ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 15 §:n 2 momentissa säädetään, että mikäli valittaja on toimittanut valituksen tai myöhemmin asian vireillä ollessa muun asiakirjan hallintotuomioistuimen sähköiseen asiointipalveluun, valittajan prosessiosoitteeksi katsotaan kuitenkin ilmoitettu asiointipalvelu. Säännös saa siis tällöin etusijan pykälässä em. prosessiosoitteisiin.

Pykäläkohtaisissa perusteluissa tulisi huomioida, että säännöstä ei voi soveltaa viranomaisiin valittajina, koska viranomaisilla ei ole vastaavaa asiointipalvelua eli sähköistä prosessiosoitetta kuin luonnollisilla henkilöillä.

Rinnakkaisteksteissä ja pykäläehdotuksessa on pykälässä vain kaksi momenttia. Säännöskohtaisissa perusteluissa viitataan momenttiin kolme.

Huomiot oikeudenkäyntimaksun porrastusta koskevasta ehdotuksesta hallinto- ja erityistuomioistuinten osalta

-

Esityksessä on arvioitu ehdotettavien muutosten perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia, yritysvaikutuksia ja viranomaisvaikutuksia. Onko esityksessä otettu huomioon tältä osin keskeisimmät vaikutukset? Arvioitko muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei ole tunnistettu?

Kuntaliitto kiinnittää koko ehdotetun sääntelyn osalta huomiota siihen, että sääntelyssä on riski, ettei siitä muodostu soveltamisen kannalta selkää kokonaisuutta. Keskeinen sääntely muodostuu kahden hallinnonalan erityissäädöksestä, jonka lisäksi hallinnon yleislait tulevat tapauskohtaisesti sovellettavaksi.

Säädösten soveltamista vaikeuttaa se, että sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa ja digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetussa laissa on molemmissa terminologiaa, joka ei ole yleisesti käytössä viranomaisissa. Kunnista saadun palautteen perusteella eri säädösten normihierarkia ja terminologia aiheuttavat epäselvyyttä. Kuntaliitto esittää, että jatkovalmistelussa säädösten normihierarkiasta ja soveltamisesta tulee esittää selkeä prosessikaavio esimerkiksi hallituksen esityksen luvussa 4. Tätä voidaan myös valiokuntakäsittelyssä ja säädösten toimeenpanossa. Sääntelyä tulee pystyä soveltamaan useissa viranomaisissa ongelmitta.

Muut huomiot

Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta 8 e §:

Viranomaisaloitteinen paluu Suomi.fi -viestien käyttäjäksi ja sähköisten tiedoksiantojen vastaanottamiseen tapahtuisi kuuden kuukauden jälkeen kieltäytymispyyntönsä tekemisestä, mikäli henkilö tämän ajan kuluttua jälleen käyttää Suomi.fi -tunnistusta kirjautuessaan johonkin viranomaisen sähköiseen palveluun. Kun henkilö on viranomaisaloitteisesti palautettu Suomi.fi -tunnistuksen perusteella viestien käyttäjäksi, olisi hänellä jälleen mahdollisuus tehdä uusi ilmoitus käytön lopettamisesta.

Samaan aikaan lausuttavana olevan muutoksen kanssa DVV on korvaamassa Suomi.fi -viestien palvelun sähköpostiliityntöjä REST-rajapinnalla vuoden 2027 alkuun mennessä. Kaikki vanhat rajapinnat suljetaan DVV:n tiedotteen mukaan 1.1.2027. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikkien Suomi.fi -viestejä käyttävien palvelun pitää siirtyä käyttämään uutta REST-rajapintaa 2025-2026 kuluessa, mikä ajoittuu yhtä aikaa laajan sähköisen viranomaisasiain muutosprosessin kanssa. Olisi tärkeää, että näitä muutoksia viestitään kunnille ja muille viranomaisille yhtä aikaa, jotta esimerkiksi tietojärjestelmäintegraatioissa osataan ottaa kaikki olennaiset seikat huomioon, eikä virheinvestointeja tai suunnitelmia tehtäisi.

Useat kansalaiset käyttävät Suomi.fi -tunnistautumista mm. viranomaispalveluihin, joka voi olla joskus usein toistuvaa ja erillisellä sovelluksella tapahtuvaa asiointia. Tällainen viranomaispalvelu on esimerkiksi työllisyyspalvelut, jossa asiointia voi olla aika usein omaan työttömyysturvaan ja työllistymisen palveluihin liittyen. Työllisyyspalveluissa asiointivolyymit ovat suuria ja niiden piirissä on myös paljon erilaisien tukitoimien tarpeissa olevia asiakkaita, joille sähköinen asiointi voi olla haastavaa. Sääntelyn osalta ei ole arvioitu syntykö em. menettelystä kierre, jossa kansalaisen tulee 6 kuukauden välein muistaa tehdä kieltäytymispyyntö. Hallinnollisen työn välttämiseksi ja kansalaisten oikeusturvan parantamiseksi Kuntaliitto ehdottaa, että kieltäytymispyyntö tulisi ensisijaisesti ilmoitusmenettelyllä perua tai ilmoittaa vastaanottavansa uudelleen Suomi.fi -viestejä. Kieltäytyminen olisi siis voimassa toistaiseksi. Vaihtoehtoisesti 6 kuukauden määräaikaa tulisi pidentää vähintään vuoteen.

Pauni Markus
Suomen Kuntaliitto ry

Kettunen Elisa

Suomen Kuntaliitto ry - Suomen Kuntaliitto, Strategiayksikön digitalisaatio ja tietoyhteiskuntatiimi sekä lakiyksikkö